

ANKARA (KARANLIK) SABUNİ MESCİDİ

RAPOR

Aralık 2006

Hazırlayan: Dr. Ümit Özcan
Şehir Plancısı

ANKARA (KARANLIK) SABUNİ MESCİDİ

Ankara'da, Altındağ İlçesi'nde, Hamamönü Sempti'nde, Turan (Sabuni) Mahallesi'nde, Uzunkavak ve Cevizaltı Sokaklarının köşesinde Sabuni Mescidi yer almaktadır.

Mevcut kaynaklarda Sabuni adının yanısıra Karanlık Mescidi adı ile de anılmakta olan mescidin adı ile ilgili olarak İ. Hakkı Konyalı "Öğle Camii" adının da bulunduğu iddiasına sahip olmakla birlikte(1), diğer kaynaklarda bu isimlendirmenin yanlış olduğu, Öğle camii'nin Hatuniye Mescidinin halk dilindeki ismi olduğu bildirilmektedir (2).

Sabuni Mescidi' nin kitabesi ve vakfiyesi bulunmamaktadır. Mescidin tarihine ilişkin olarak mihrap ve cümle kapısı malzeme ve yapım tekniği yol gösterici unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Mescidin banisi hakkındaki tek bilgi günümüzde Ankara Etnografya Müzesinde bulunan ahşap ana kapısı üzerindeki bozuk kelimeli ve yanlış terkipli iki satırlık Arapça yazıttır. Yazıt; "bu mübarek mescidi Hacı Hasan yaptırmıştır / Allah ona anne ve babası ile bütün müslümanlara mağfiyet etsin" şeklinde Türkçe'ye tercüme edilir. Buradan; 14. yüzyılda El Hac Hasan isminde birisi tarafından yapılmış olduğu anlaşılmaktadır. Yapının Mimari şekli de bu durumu teyit etmektedir.

TARİHÇE

Tarih vermeyen kitabesi vardır. Y. Demiriz'in tesbitlerine göre banisi belli olayan yapı olarak (3) tanımlanan Sabuni mescidinin kapısında yer alan kitabeye göre Mescidin günümüzde Ankara Etnografya Müzesinde bulunan ahşap ana kapısı üzerindeki bozuk kelimeli ve yanlış terkipli iki satırlık Arapça yazıt; "bu mübarek mescidi Hacı Hasan yaptırmıştır / Allah ona anne ve babası ile bütün müslümanlara mağfiret etsin" şeklinde Türkçe'ye tercüme edilmiştir (4) bu kitabeye dayanarak yapının banisinin Hacı Hasan olduğu sonucuna varılmaktadır.

Mihrabın Orijinal kısımlarına, ahşap kapısına ve ahşap tavan işçiliğine de göre 14.yy sonu veya 15.yy a tarihlendirilebilir. (5)

Tamirli olan mihrabından ve yeni olan minberinden zaman zaman tamir geçtiği belli ise de tamir tarihleri tesbit edilememiştir.

Şimdiki durumda Sabuni mescidi bakımlı ve ibadete açık mescit konumundadır.

DIŞ TANIM

Taş kaide üzerine kerpiç duvarlı, ahşap kirişli ve direkli, kiremit çatılı basit dikdörtgen bir mimari yapı söz konusudur.Boyuna dikdörtgen planlı olan Sabuni Mescidinin saçaklı çatısı alaturka kiremitle örtülüdür Ankara'ya has özel bir tarzda düz bir alana yapılmıştır. Duvarlar alt sıra pencerelerine kadar taş ve üzeri de ahşap hatıllı kerpiç ile örülerek yapılmıştır.

Doğuda iki alt bir üst, güney ve batıda iki alt iki üst ve kuzeyde son cemaat yerine açılan pencereleri bulunmaktadır. Kible ve batıya ikişer , doğuya altta iki üstte bir pencere açılmaktadır.

Üstü saçak ve ahşap örtülüdür. Mabedin sağına ve kible tarafına ikişer, soluna altta iki, üstte bir pencere açılmaktadır. Halen ibadete açık olan Mescidin mimarisi; taş Kaide üzerine kerpiç duvarlı, ahşap kirişli ve direkli, kiremit çatılı basit dikdörtgen yapı olarak gerçekleştirilmiştir.

Çatı Kiremit döşelidir.Çatının kuzeydoğu köşesinde kare şeklinde bir ezan yeri bulunmaktadır.

İÇ TANIM

Tavan kirişü direkler üstünde profilli yastıklara oturur. Kirişin üzerinde de ahşap konsuller dizili olup, önü ahşap kafesle sokağa kapanmıştır. Harim boyuna dikdörtgen planlıdır. Ortada bulunan devşirme mermer başlıklı ve profilli yastıklı iki ahşap sütun üzerinde taşınan kuzey-güney yönde uzanan iki iri hatıl harimi üçe böler. Orta bölüm diğerlerine nazaran daha yüksektir. Kuzeyde bulunan son cemaat yerinin iki yanı kapalıdır.

Doğu-batı yönde uzanan ve duvarlara oturan hatıllar ile tavan taşınır. Tavanda çakılan çıtalarla üçgenler yaratılmıştır. Tavanda konsol araları ve hatıl yanları aşı boyalı kalem işi süslemeler ile bezenmiştir.

Duvarlarının oldukça yüksek olması ve nispetsiz görünüşü 19. yüzyıl sonlarında caminin tavanı değiştirilirken duvarlarının da bir miktar yükseltilmesi nedeniyle ortaya çıkmıştır. Sabuni Mescidi Ankara İli Altındağ ilçesi, Sabuni mahallesinde, Uzun Kavak Sokağının köşesindedir. Mabet Ankara'ya has bir tipte yapılmıştır. Alt sıra pencerelerine kadar taş, yukarısı kerpiçtir. Mabede sonradan duvarla irtifa temin edilmiştir.

MİHRAP

Ankara'nın diğere cami ve mescitlerinden farklı olan mihrabı küçük ve mescitle mütenasip olarak yapılmış durumdadır.

Mihrap alçıdan yapılmıştır. Yapıdaki yeri Kible duvarının ortasındadır. Alçıdan kalıplama tekniğı ile alçak kabartma olarak yapılmıştır. Ancak tamirde yapılmış olduğı tahmin edilebilecek bazı kısımlarda farklı ve daha kaba işçilik görülür.

Mihrabın Desen Özellikleri:

1- Kompozisyon: Dikdörtgen planlı nişin alt kısmındaki girift ve ince geometrik yüzey süslemesi köşelik üst kısımlarında tekrarlanır. Nişin üst kısmı basit mukarnaslıdır. Köşeliklerde geometrik sonsuz yüzey dolgusu ve mihrap çerçevesi olarak dar bir bordür vardır. Mihrap, akroter şeklinde palmet frizi ile sonuçlanır.

2-Motifler: Nişin alt bölümü ile köşeliklerin üst kısmında oniki köşeli yıldızlar meydana getiren geometrik örgü modeli kullanılmıştır. Daha kaba işçilikle yapılmış olan köşeliklerde ise içiçe geçmiş altıgenler ve kırık çizgilerden oluşan sonsuz geometrik şekil bulunur. Çevre bordürü çok basit hasır örgüsü, en üstteki palmetlerin içi ise rumi dolguludur.

3-Üslup: Birbirinden farklı iki devirde yapıldığı anlaşılan mihrapta biri çok ince işçilik gösteren girift süslemeli, kalitece diğerinden üstün, diğeri daha kaba fakat her ikisinde de geometrik süslemenin hakim olduğu iki ayrı üslup görülür.(5)

Altıgen planlı mihrap nişi dikdörtgen ve içyüzü geometrik desenlerle süslü olup, üst kısmı mukarnaslı. Niş köşe dolguları birbirine geçmiş sekizgenlerle dekore edilmiş. Niş kenarları ve mukarnaslı kavsaranın yanındaki boşluğun üst kısmı zengin geometrik geçmeli süslemeye sahip. Alt kısmında da daha basit geçmeler görülür. Kenarlarda dar ve örgülü bir bordürün çevirdiği mihrap üstte uzun bir sıra palmetle süslenmiş.

Yenilenmiş ahşap mahfelin altı batıda camekanla bölünerek imam odası haline sokulmuştur. Doğudan da bir merdiven ile ezanlığa çıkılır. Ahşap minber yenidir.

KAPI

Karanlık mescidin ceviz kapısı, Ankara Etnoğrafya Müzesinde bulunmuştur.

Yapıda cümle kapısı olarak yer almaktadır.. Evvelce İstanbul'da Çinili Köşk'de 268 No. ile kayıtlı iken ikinci cihan savaşından sonra halen bulunduğu Ankara Etnoğrafya Müzesine götürülmüştür.

Cevizden yapılmış olan kapı, panolar halinde kısmen düz, kısmen yuvarlak, kısmen yivli yüzeyli oyma olarak yapılmıştır.

Desen Özellikleri:

1-Kompozisyon:Her iki kanat geniş çıtalarla altı yatay bölüme ve bunlardan alternatif olarak her ikisinden bireri iki dikey bölüme ayrılmıştır. İkiye ayrılmış üç bölümdeki oniki pano, benzer karakterde fakat farklı

düzende simetrik rumi kompozisyonlarla dolguludur. Geriye kalan bölümlerden en üsttekinde kıvrık dal süslemeli nesih, alttan ikinci bölümde çiçekli küfi yazı yer alır. Üstten üçüncü bölüme ait süslemeli pano ise günümüze gelmemiş, bunların yerine düz tahta levhalar yerleştirilmiştir. Panoları birleştiren çitalar çok basit çizgilerdir. Birinin iki ucunda küçü panolardakine benzer düzen, diğer kısımlarda ise ince balık pulu süsleme vardır.

2-Motifler: küçük panolarda ve birinin iki ucunda rumi, palmet, lotus ve benzeri motifler kullanılmıştır. Yazılar da rumi motifleriyle bezelidir.

3-Üslup: Klasik Osmanlı süslemesine geçiş devrinin tipik özelliklerine sahip bir eserdir. Benzer motiflerde farklı teknik ve işçilik, tam eş olmayan fakat çok benzer kompozisyonlar gibi geçiş ve arayış devri üsluplarına has özellikler görülür.

Süsleme hakkında tarihi bilgi:

Ankara mihraplarının erken grubunun çok geç olmayan bir devirde tamir edilmiş bir örneği olan alçı mihrabın esası 14.-15. yy a ait olmalıdır. Ahşap kapı ise Kühnel tarafından 13. yy Selçuklu eseri olarak kabul edilmiş ise de bu kadar erken devre ait olması imkansız olup, o da mihrabın ilk yapıldığı devrin özelliklerini gösterir ve Ankara'da Karacabey Camii kapısı ile benzerliği çoktur. (6)

Ankara Etnografya Müzesi'nde bulunan ana kapının ahşap kapı kanatları çıtalarla panolara bölünmüştür. Panolarda; yazı ve rumiler oyulmuş tablolar yer alır. Geniş çıtalarda metal süslemeler bulunmaktadır. Göbeği geometrik kabartmalarla süslüdür. Göbeğin üst köşelerinde de hücum durumunda olan arslan kabartmaları bulunmakta olup, arslanların kafaları sonradan kazınmış ve yerlerine çiviler çakılmıştır.

Kitebesi ve vakfiyesi bulunmayan mesicidde tek yazılı belge ahşap kapı kanatlarındaki yazıdır. Konyalı'nın deyişiyle "bozuk kelimeli yanlış terkipli iki satırlık kitabe" aşağıdaki gibidir:

عمو هذا المسجد المبارك الحاج حسن
غفر الله له ولوالديه لجميع المسلمين

Öney tarafından ise aynı kitabe şu şekilde okunmuştur:

موجد المسجد المبارك الحاج حسن عفو الله
وله لولو لجميع المسلمين

Arapça kitabenin Türkçesinin:

*"Bu mübarek mescidi Hacı Hasan Yaptırmıştır.
Allah ona anne ve babası ile bütün müslümanlara mağfiyet etsin" (7)
olduğu belirtilmektedir.*

Kapının göbeği hendesi kabartmalarla süslüdür. Göbeğin üst köşelerinde birer arslan kabartması görülür. Arslanlar hücum vaziyetindedir. Avrupa devletlerinden bazılarının tarihi armalarındaki arslanlara benzerler.

SÜSLEMELER

Kapı ve mihraptan başka süslemesi olmayan yapının çok sade dış görünüşü Ankara mescitleri için tipiktir. Fakat iç süslemeninin de aslında bundan farklı olmadığı, ahşap kirişlerinin renkli nakış olduğu söylenebilir.

Yazının dekoratif amaçla kullanıldığı ve ruminin hakim ve tek motif olduğu kapının yanısıra mihrapta hiç yazı bulunmayışı mescidde dikkat çekmektedir. (8)

CAMİNİN MİMARİ TANIMI

14. yüzyılda yapılmış olduğu ana kapıdan anlaşılan Mescidin mimari şekli de bu durumu teyit etmektedir. Mescit, boyuna dikdörtgen planlıdır. Saçaklı çatısı alaturka kiremitle örtülüdür. Ankara'ya has özel bir tarzda düz bir alana yapılmıştır.

Duvarlar alt sıra pencerelerine kadar taş ve üzeri de ahşap hatıllı kerpiç ile örülerek yapılmıştır.

Taş temel üstüne ahşap hatıllı kerpiç duvarlı bir yapı olan mescidin kuzeyinde iki yanı kapalı son cemaat yeri vardır. Kuzeydeki son cemaat yerinin direkleri, profilli yastıklarla tavan kirişini taşır. Kirişin üstünde ahşap konsollar dizilidir. Önü ahşap kafesle sokağa kapatılan son cemaat yerinden harime iki pencere açılır.

Mescidin batı cephesinde iki alt, bir üst; güney ve doğuda iki alt, iki üst pencere yer alır. Basit ahşap pencere kanatları mevcuttur. Son cemaat yerinden sade bir kapı ile girilen harim boyuna dikdörtgen planlıdır. Ortadaki iki ahşap sütun vasıtası ile mihraba dikey olarak uzatılmış iki iri hatil harimi üç sahana bölmüştür. Sütunların devşirme başlıkları ve profilli yastıkları vardır. Hatıllar ve duvar arasına mihraba paralel olarak atılan kirişlerle tavan taşınır. Tavana üçgenler meydana getirecek şekilde çıtalar çakılmıştır. Orta sahin, ucu profilli konsollarla yandakilere göre biraz yüksektir. Tavanda konsol araları ve hatıl yanları aşı boyalı, kalem işi süslemelere sahiptir.

Gerideki yenilenmiş ahşap mahfelin altı batıda camekanla bölünmüştür. Doğu taraftaki bir merdivenle ezanlığa çıkarılır. Mescidin ahşap minberi yenidir.

Alçı mihrap dikdörtgen planlı bir nişe sahiptir. Niş kenarları ve mukarnaslı kavsaranın yanındaki boşluğun üst kısmı zengin geometrik geçmeli süslemeye sahiptir. Alt kısmında daha basit geçmeler görülür. Dışta ise örgülü ince bir silme dolaşır. Üstte bir sıra palmet yer alır.

Batıda iki alt bir üst, güney ve doğuda iki alt iki üst ve kuzeyde son cemaat yerine açılan pencereleri bulunmaktadır. Kible ve batıya ikişer, doğuya altta iki üstte bir pencere açılır.

Alaturka kiremitli çatının kuzeydoğu köşesinden kare ezanlık yükselmektedir. Ezanlık ahşaptan yapılmış olup çatısı çinko kaplıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

1- Karanlık (Sabuni) mescidi ana yapı olarak oldukça iyi korunmuş olmasına rağmen, ibadethanenin yan tarafına sonradan eklenmiş olan abdesthane, tuvaletler ve bunların üst katına inşaa edilmiş olan imamevi mescidin doğu cephesinde yer almakta olup, doğu bahçesi olarak adlandırılan parsel artığının algılanmasını tamamen engellemektedir. İmam evinin mabedin yakınında yer alıyor olmasının mescidin korunması ve günümüze kadar oldukça bakımlı bir biçimde aktarılmasına katkısının bulunduğu tartışılmaz olmakla birlikte, restorasyon sonrası abdesthanenin korunmasına, imam evinin ise kaldırılmasına karar verilmiştir. Bu nedenle restorasyon çalışmasında;

- Anılan abdesthanenin mescide yaslanmasının engellenerek doğu bahçesi ile yol arasında da geçit veren organik bir bağlantı oluşturarak yenilenmesi,
- Doğü bahçesinin çevreleyen bahçe duvarlarının moloz taş duvar olarak yenilenmesi ve üzerine mozaik harpuşta yapılması,
- Doğü bahçesinin restorasyon projesi doğrultusunda yeni kot düzenine göre yeniden düzenlenmesi, buradaki toprak zeminin tesviye edilerek doğal taş kaplama yapılması ve yer ter ağaçlandırılarak bitkilendirilmesi ve kullanıma açık hale getirilmesi tarafımızca uygun görülmüş ve önerilerimiz bu yolda oluşturulmuştur.

2- Mescidin güney cephesi ise yan parseldeki yapının kaçak eklentisi ile kapatılmış durumdadır. Restorasyon önerilerimiz;

- Anılan kaçak eklentinin yıkılarak mescid içi doğal aydınlatmanın sağlanmasına olanak veren pencerelerinden ışık alınması ve doğü cephesini tamamen kapatan kaçak eklentinin ortadan kaldırılması,
- Bu cephenin içerden yansımaları esas alınarak dış cephenin yeniden düzenlenmesi,

şeklindedir.

3- Yapıyı dış cepheden değerlendirmeyi sürdürdüğümüzde; zaman içinde yapılmış olan bilinçsiz asfaltlama çalışmaları nedeniyle yol kodunun gerçek zemin kodundan yaklaşık olarak 90 cm yükselmiş olduğu gerçeği ile karşılaşmaktayız. Bu nedenle son cemaat yerinin zaman içinde yola uygun olarak beton dolgu ile yükseltildiği, beton dolgu altında orijinal taş dokunun halen kapı önünde yer aldığı tarafımızca saptanmıştır. Restorasyon önerimizde de konu gözetilerek;

- Son cemaat yerinin orijinal zeminine kadar indirilmesi,

- Yanlış asfaltlama ile çıkılmış olan yol kotu ile orijinal kot arasındaki farkın zaman içinde ilgili belediyesince orijinal kota yol kodunun indirilmesi yoluyla giderilmesi,
- Bu tarihe kadar ise yapının korunabilmesi, amacıyla yoldan son cemaat yerine merdivenle inişin düzenlenerek, son cemaat yeri kodunun korunabilmesi amacıyla, yol ile son cemaat yeri arasında bir istinat duvarının ve olası yağmur sızıntılarının engellenmesi amacıyla bir seki düzenlemesinin yapılması gerekmektedir.

4- Sabuni mescidine ilişkin çalışmalarımız sırasında, mescidin Cümle Kapısının tarihi belirlenememekle birlikte yapılan tadilat sırasında yerinden sökülerek mescidin korunması amacıyla olsa gerek ön tarafa tadilat sırasında yapılmış olan şebekeye kapı olarak taşındığı, bilahare buradan alınarak yerine basit işlemeli bir demir kapının takıldığı ve orijinal kapının Topkapı sarayı müzesine kaldırıldığı, 06.04.1943 yılında ise Topkapı Müzesinden alınarak Ankara Etnografya müzesine intikal ettiği bilgisine ulaşılmıştır.

Söz konusu cümle kapısının Etnografya müzesi depolarına 15028 envanter no ile kayıtlı olarak yer aldığı tesbit edilmiş, anılan kapıya ilişkin röleve çalışması tarafımızca yapılmıştır.

Mescidin kuzey cephesinde yapılması önerilen değişikler;

- Mescidin Etnografya Müze Müdürlüğünde yer alan ve rölevesi çıkarılmış olan Cümle Kapısının restorasyon sırasında rölevesi esas alınarak yapılacak olan kapının Cümle Kapısı olarak değerlendirilmesi,
- Tarihi belirlenemeyen tadilattan bu yana var olduğu sanılan şebekenin yüksekliğinin kapı hizasına indirilerek mescidin görünürlüğünün arttırılması,
- Mescidin halen var olan şebeke giriş kapısının restorasyon projesinde belirlenmiş olan ahşap kapı ile değiştirilmesi,
- Çürümüş ahşap dikmelerin yenilenmesi,
- Son cemaat yerinin orijinal kotuna indirilmesi, yoldan tarafına istinat duvarı koruması ve seki yapılarak merdiven düzenlemesi ile son cemaat yerine inişin sağlanması,
- Halen abdesthaneye geçiş amacıyla yıkılarak basit açıklık olarak düzenlenmiş geçişin düzgünleştirilerek açıklığın korunması,
- Restorasyon projesinde belirlenen şekliyle abdesthane ile mescid arasına, doğu bahçesine geçişi de düzenleyecek olan bir kapı yapılması

önerilmektedir.

5- Dış cephelerin geneline ilişkin öneriler;

- Bina çevresinde drenaj yapıldıktan sonra restorasyon projesi doğrultusunda tretuvar yapılması, sıva eteklerinin tretuvar kotu doğrultusunda yenilenmesi,
- Mescidin ana duvarlarının pencerelerin alt bölümüne kadar olan kısmı taş kaidedir. Bu bölümlerin üzerine zamanla atılmış olan boya ve sıva temizliğinin yapılarak taş yüzeylerin ortaya çıkarılması,
- Sıva yüzeylerinin sökülerek yeniden sıva ve boya yapılması,
- Ahşap pervazların sökülerek sıva tamiri yapılması,
- Pencere doğramalarının ahşap olarak yenilenmesi,
- Pencerelerde yer alan demir parmaklıkların aslına uygun olarak yenilenmesi,
- Diğer cephelere yer alan kepenklerin imite edilerek doğu duvarındaki pencerelere de aynen uygulanması.

6- küçük bir bölümü marsilya tipi, geneli alaturka olan çatı örtüsü ve çatı elemanlarına ilişkin öneriler;

- Çatı örtüsünün tamamen kaldırılarak çürümeye yüz tutmuş ahşap çatı yapı elemanlarının yenilenmesi,
- Ahşap saçak tahtalarının yenilenmesi,
- Kaplama tahtası ile kaplanması,
- Koruyucu şilte serilmesi ve sonrasında
- Çatının tamamının alaturka kiremit ile kaplanması,
- Ezangahın çürüyen tahtalarının sökülerek yenileriyle değiştirilmesi,
- Ezangah üzerindeki çinko çatı örtüsünün sökülerek kurşun örtü ile yeniden kaplanması,

uygun görülmüştür.

7- Mescidin zemin kotunun tesbiti amaçlı olarak tarafımızca yapılmış olan araştırma kazısı sonucunda mescit orijinal kotunun röleve iç kodundan 14.cm düşük olduğu tesbit edilmiştir.

- Mescid zeminin restorasyon projesinde tesbit edilen kod doğrultusunda düzenlenmesi,
- Mescit zemininde yer alan ahşap kaplama ve sonradan yükseltilmiş olan döşemenin sökülmesi,
- Aslı beton olan döşemenin üstünün ahşap kaplanması,
- Kadınlar mahfilinin korunması,
- Mahfilin iz düşümünde zeminden 15 cm. Yükseklikte bir seki oluşturulması,
- Bu bölümdeki ahşap korkulukların projeye uygun yenilenmesi,
- Ezangaha geçişi sağlayan boşluğun korunması,

- Kadınlar Mahfilinden ezengaha mevcut durumdaki gibi geçişin sağlanması,
- Ezangah kapısının sökülerek yenilenmesi, önerilmektedir.

8- Yazılı kaynaklara göre camide kapı ve mihrap dışında her hangi bir süslemeye rastlanmamakta olup, tarafımızca yapılan basit kazıma işleminde de genellikle bu tür yapılarda karşılaşılan kalem işi izlerine rastlanılmamış olmakla birlikte, söz konusu çalışmanın profesyonel bir ekip tarafından tekrarlanmasında yarar görülmektedir.

Yapının pencereleri alt katta düz, üst katlarda kemerli olarak gerçekleştirilmiştir. Bu noktada;

- Ahşap pervazların sökülüp sıva tamirinin yapılması,
- Pencere doğramalarının ahşap olarak yenilenmesi,
- Pencere sövelerinde yağlıboya temizliğinin yapılarak, eğer varsa buralardaki kalem işlerinin ortaya çıkarılması,
- Alt kat pencere parmaklıklarının orijinal topuzlu haliyle yenilenmesi,
- Üst kat pencerelerine kuş girmesini engellemek amaçlı olarak takılmış olan kafes teli ve aksamının yenilenecek, eksik pencerelerde de tamamlanması

tarafımızca önerilmektedir.

9- Alçı miharap tarihi belirsiz bir dönemde tamir görmüş ve alçı süslemelerinin bir bölümü değiştirilmiş durumdadır. Mihrabın üzerine zaman içinde atılmış olan yağlıboya temizlenerek orijinal alçı yapısının geri kazanılması gerekmektedir. Mihrabın dönemsel tamiratının simgesi durumunda olan farklı süslemelerin birlikteliğinin ise restorasyon sırasında korunması tarafımızca önerilmektedir.

10- Tamamı ahşap olan tamir sonrası yükseltelen bölümünde de kalem işleri bulunmaktadır. Özgün tavandaki taşıyıcı elamanlara koruyucu vernik atılması, kirlenmiş olan kalem işlerinin temizlenerek aynı koruyucu tabaka ile koruma altına alınması önerilmektedir.

11- Mescit içinde yer alan ahşap kolonların üzerine sürülmüş olan yağlıboya temizlenerek, ahşap koruyucu vernik ile korunması gerekmektedir.

12- Mihrabın sağ tarafında bulunan minber sonradan yapılmış olup, iç aydınlatmada doğal ışığın içeri girmesini engeller büyüklük te bulunmuş olduğundan, mevcut minberin iç aydınlatmayı gözetir biçimde küçültülmesi,

13- Duvarlarda yağlıboya temizliğinin yapılması, sıvaların sökülerek yeniden sıva ve badana yapılması gerekmektedir.

DİP NOTLAR:

- 1- Konyalı, İbrahim Hakkı, Ankara Camileri, Kültür Matbaacılık, Ankara 1978, s: 63-64
- 2- Altındağın Manevi Coğrafyası, Altındağ Belediyesi Yayınları, Dizayn Ofset, Ankara, Aralık 2003, s:173-174
- 3- Demiriz, Yıldız, Osmanlı Mimarisinde Süsleme- Erken Devir (1300-1453), Kültür Bakanlığı Yayınları Yay No: 263, Türk Sanat Eserleri Dizisi, No:2, İstanbul,1979 s:213-214
- 4- Altındağın Manevi Coğrafyası, age, s: 173
- 5- Demiriz, age, s:213
- 6- Demiriz, age, s:214
- 7- Öney, Galip, aktaran, Altındağın Manevi Coğrafyası, s: 174
- 8- Demiriz, age, s:214

